

6

Helsingin terveydenhuollon asukaskohtaiset kustannukset vuonna 2012

HEL 2013-010663 T 07 01 03

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättäneen merkitä tiedoksi Helsingin asukaskohtaiset terveydenhuollon kustannukset vuodelta 2012 sekä yhdentoista suurimman kaupungin kustannuksista laaditun vertailun.

Esittelijä

Suomen Kuntaliitto on vertaillut suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannuksia vuodesta 1996 lähtien. Tiedot ovat olleet vertailukelpoisia kaupunkien kesken vuodesta 1998. Vertailukuntina olivat aluksi Espoo, Helsinki, Jyväskylä, Kotka, Kuopio, Lahti, Oulu, Pori, Tampere, Turku ja Vantaa. Vuonna 2010 Kotkan sijasta vertailuun tuli mukaan Kouvola. Selvitys suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannuksista vuonna 2012 on tämän päätöksen liitteenä numero 1.

Mukana olevien kaupunkien kustannukset on yritetty saada vertailukelpoisiksi riippumatta kaupungin sosiaali- ja terveystoimen organisaatioista ja siitä kuuluvatko tietyt kustannukset sosiaali- vai terveydenhuollon puolelle. Tämän vuoksi vertailuun on otettu mukaan terveydenhuollon kustannusten lisäksi sosiaalihuollosta ympärivuorokautinen hoito (vanhainkodit ja tehostettu palveluasuminen), kotihoito (pois lukien lapsiperheiden kotipalvelu) sekä mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut. Tätä kokonaisuutta vertailussa kutsutaan lisätyksi terveydenhuolloksi. Tässä esitetyt luvut ovat kaikki ns. lisättyä terveydenhuoltoa. Lisäksi Kuntaliiton vertailussa kustannukset on ikävakioitu ja aikaisempien vuosien kustannukset on deflatoitu julkisen talouden terveystoimen kertoimien mukaisesti.

Kustannuksia ei ole tarvevakioitu. Siten palvelutarpeista johtuvia mahdollisia kuntakohtaisten erojen vaikutuksia ei ole vertailussa huomioitu.

Kustannusvertailun sisältö

Kustannusvertailussa mukana oleva aineisto on jaoteltu perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon ja näiden ryhmien sisällä vielä edelleen avohoitoon ja ympärivuorokautiseen laitoshoidon.

Perusterveydenhuollon avohoito jaetaan avoterveydenhuoltoon, hammashuoltoon ja kotihoitoon. Ympärivuorokautinen hoito sisältää terveystoimen laitoshoidon sekä sosiaalitoimen ympärivuorokautisen

hoidon (vanhainkodit, tehostettu palveluasuminen).

Erikoissairaanhoidon sisältyvät somaattinen ja psykiatrinen avohoito ja laitoshoido. Sosiaalitoimen mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut sisältyvät psykiatrian avohoitoon.

Suomen Kuntaliitto on antanut kustannusten kohdentamisesta yhtenäiset ohjeet ja tarkkuustason voidaan olettaa näin laaja-alaisessa selvityksessä liikkuvan kunkin kaupungin kohdalla 20-30 euron marginaalilla asukaskohtaisissa kokonaiskustannuksissa.

Helsingin aineisto

Helsingin aineisto on jaoteltu vuonna 2012 voimassa olleen terveystieteiden palveluluokituksen mukaisesti seuraavasti:

Perusterveydenhuolto, avohoito

Avoterveydenhuolto

Omasta toiminnasta avoterveydenhuoltoon otetaan mukaan terveys-
asemien lääkärin ja hoitajan vastaanotot, neuvolatoiminnat, koulu- ja
opiskeluterveydenhuolto, lasten puheterapia, aikuisten ja lasten
terveyskeskuspäivystykset, kuntoutuspoliklinikka, epidemiologinen
toiminta ja lääkinnällinen kuntoutus mukaan lukien apuvälineet.
Sosiaalihuoltolain mukaiset vammaisneuvola ja selviämishoitoasema
eivät ole mukana vertailussa (yhteensä n. 3,4 milj. euroa).

Avoterveydenhuollon ostopalvelut sisältävät mm. seuraavat
kustannukset: lääkärivälitys, keskitetyt neuvontapalvelut, Terhokodin
avopalvelut, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön palvelut,
huumeongelmaisten erityispalvelut (A-klinikkasäätiön Vinkki,
Diakonissalaitos, Hiv-toimintakeskus), Helsingin yliopiston
oikeuslääketieteen laitoksen palvelut, lääkinnällisen kuntoutuksen ja
rintamaveteraanien avokuntoutuksen palvelut, Helsingin
pelastuslaitoksen sairaankuljetus, Vantaan yritysterveydenhuollon
ostot, ulkokuntalaskutus sekä avohoitoon luettavat järjestöjen
avustukset.

Kotihoito

Kotihoito sisältää myös yökotihoidon, kotihoidon tukipalvelut, kotihoidon
lääkäripalvelut, kotihoidon ostopalvelut ja kotihoidon
ulkokuntalaskutuksen.

Hammashuolto

Hammashuolto sisältää suun terveydenhuollon oman toiminnan ja
ostopalvelut sekä suun terveydenhuollon ulkokuntalaskutuksen.

Perusterveydenhuolto, ympärivuorokautinen hoito

Perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen hoito sisältää terveyskeskuksen oman vuodeosastohoidon sekä tämän toiminnan ostopalvelut. Vuodeosastotoiminta sisältää akuuttihoidon, päivystyksen ja kuntoutuksen osastot sekä kotisairaaloiminnan. Sosiaalitoimesta mukana on oma vanhainkotihoito (laitoshoito) ja tehostettu palveluasuminen sekä tämän toiminnan ostopalvelut. Kuntaliiton vertailussa ovat mukana myös keskiraskaan palveluasumisen kustannukset. Helsingillä ei ole keskiraskasta palveluasumista.

Erikoissairaanhoito

Somaattinen erikoissairaanhoito, avohoito

Omaa somaattista erikoissairaanhoitoa ovat sisätautien, geriatrian, neurologian ja fysiatrian poliklinikat, Haartmanin ja Malmi-Marian päivystyspoliklinikat lukuun ottamatta terveyskeskuspäivystyksiä, foniatrian toiminta sekä silmäseula.

Ostopalveluihin sisältyvät HUS:lta ostetut somaattisen avohoidon palvelujen kustannukset.

Somaattinen erikoissairaanhoito, laitoshoido

Helsingillä ei ole omaa somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoidoa. Tähän kohtaan kuuluvat kustannukset ovat HUS:n tuottamaa vuodeosastohoidoa.

Psykiatrinen erikoissairaanhoito, avohoito

Oma psykiatrinen avohoito sisältää terveyskeskuksen psykiatrian poliklinikat, ryhmäterapiakeskuksen, psykiatrian päivystyspoliklinikan, päiväsairaanhoidon, asumiskuntoutuksen ja perhehoidon. Sosiaalivirastosta kustannuksiin sisältyvät mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut.

Ostopalvelut sisältävät psykiatrisen avohoidon ostot HUS:sta sekä mm. ostot Niemikotisäätiöltä, psykiatriaan kuuluvat järjestöjen avustukset ja tähän toimintaan kuuluvan ulkokuntalaskutuksen.

Psykiatrinen erikoissairaanhoito, vuodeosastohoido

Terveyskeskuksen oman akuuttipsykiatrian, kuntoutuspsykiatrian ja psykiatrian päivystyksen vuodeosastojen kustannukset sisältyvät tähän osuuteen.

Ostopalvelut ovat HUS:n tuottaman palvelun kustannuksia.

Kustannusten laskenta

Postiosoite
PL 6000
00099 Helsingin kaupunki
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin
+358 9 310 5015
Faksi
+358 9 310 42504

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI1880001200052430
Alv.nro
FI02012566

Terveystoimen eri toimintojen kustannukset lasketaan poimimalla HoitoDW:stä ns. lopputuotteiden käynnit ja hoitopäivät. Tiedot poimitaan ikäryhmittäin. Käyntien ja hoitopäivien määrät kerrotaan toimintavuoden toiminnallisen tilinpäätöksen yksikkökustannuksilla. Sellaisten ostopalvelujen kustannukset, joita ei saada potilastietojärjestelmästä, lisätään laskentaan manuaalisesti. Osa tiedoista (esim. kotihoidon käynnit ikäryhmittäin) otetaan EcomedAnalyzer -raportointijärjestelmästä. Kustannukset täsmäytetään toiminnallisen tilinpäätöksen loppusummaan. Oman erikoissairaanhoidon kustannuksista on vähennetty asiakasmaksut (vuodesta 2011 lukien), jotta kustannukset olisivat vertailukelpoisia sairaanhoitopiirien kustannusten kanssa.

Sosiaalitoimen kustannukset lasketaan samalla periaatteella.

HUS:n kustannukset saadaan HUS:n tiedoista ja ne täsmätään kunta-laskutuksen summaan.

Väestö

Vertailussa suurten kaupunkien väestö on ikävakioitu. Perusväestönä on mukana olevien kaupunkien yhteinen väestöpohja. Ikävakioinnissa tiedot on vakioitu tulosten esittämistavan mukaisissa ikäluokissa (0–6-vuotiaat, 7–14-vuotiaat, 15–49-vuotiaat, 50–64-vuotiaat, 65–74-vuotiaat, 75–84-vuotiaat ja yli 85-vuotiaat). Ikävakioinnilla saatetaan eri kaupunkien kustannukset vertailukelpoisiksi.

Yli 65-vuotiaiden osuus suurten kaupunkien vuoden 2012 väestöstä vaihtelee Espoon 12,6 %:sta Kouvolaan 22,4 %:iin. Myös Oulussa ja Vantaalla yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä oli alle 14 %. Yli 20 %:n osuuksiin pääsivät Kouvola, Pori ja Lahti. Koko maan väestöstä yli 65-vuotiaita oli 18,5 %. Helsingissä osuus oli 15,8 %.

Vuoden 2012 vertailun tulokset

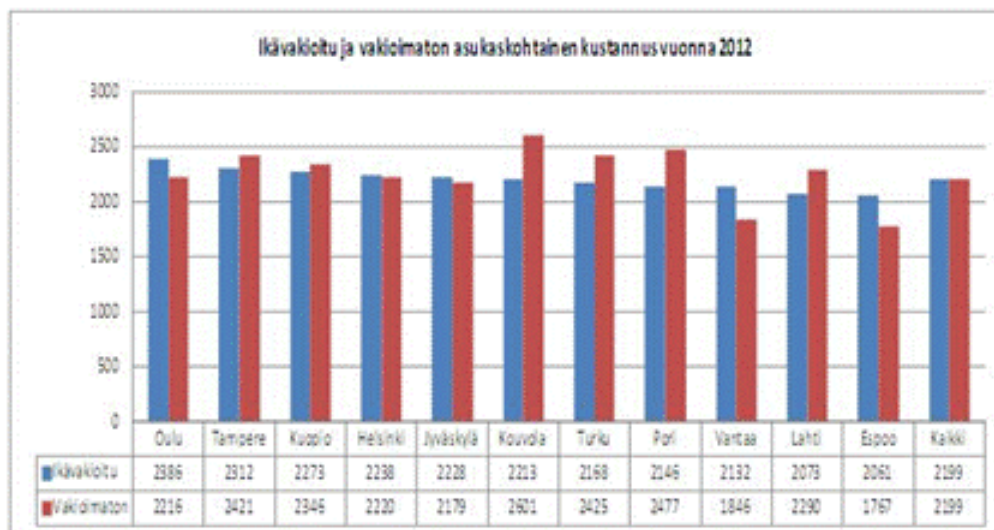
Vertailukaupunkien korkeimmat terveydenhuollon ikävakioidut asukaskohtaiset kustannukset 2 386 euroa olivat Oulussa. Seuraavina olivat Tampere 2 312 euroa ja Kuopio 2 273 euroa. Helsingin kustannukset olivat neljänneksi suurimmat 2 238 euroa. Pienimmät kustannukset olivat Espoossa 2 061 euroa. Lahden kustannukset olivat 2 073 euroa ja Vantaan 2 132 euroa. Kustannuksiltaan kalleimman ja halvimmän kaupungin välinen ero oli 325 e/asukas. Vuonna 2011 ero oli 329 e/asukas.

Helsingin asukaskohtaiset ikävakioidut kustannukset ovat olleet suurten kaupunkien korkeimmat vuodesta 1997 vuoteen 2010. Vuonna 2011 kustannukset olivat toiseksi kalleimmat, samansuuruiset

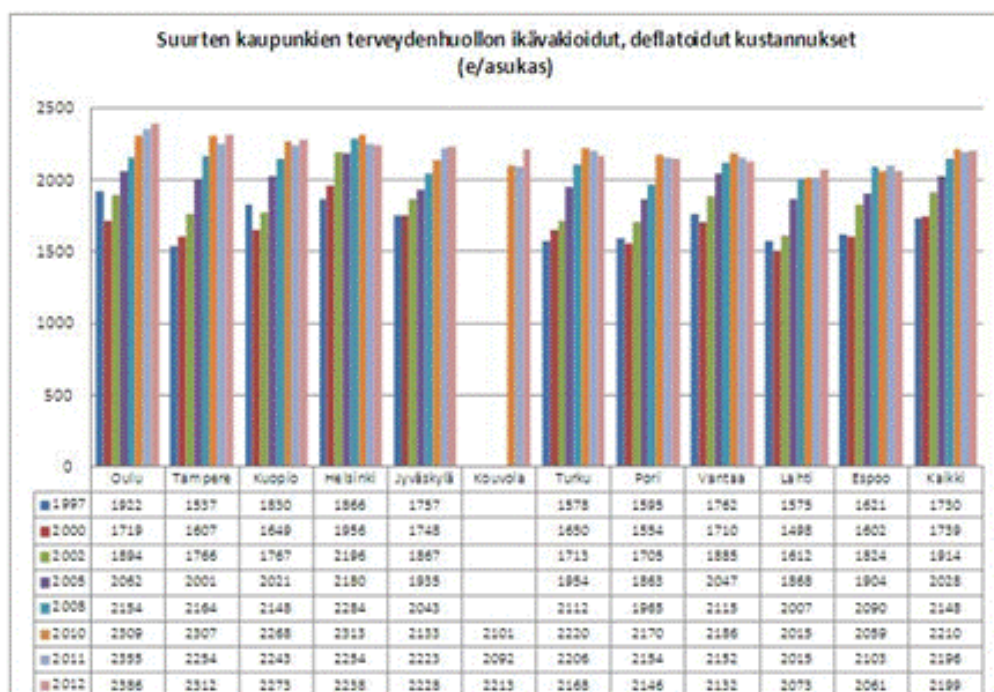

Tampereen kanssa ja nyt vuoden 2012 vertailussa neljänneksi kalleimmat.

Kuvio 2: Suurten kaupunkien ns. lisätyn terveydenhuollon ikävakioiden ja vakioimaton asukaskohtainen kustannus vuonna 2012

Kuvio 3: Suurten kaupunkien ns. lisätyn terveydenhuollon ikävakioiden asukaskohtainen kustannus v.1997-2012

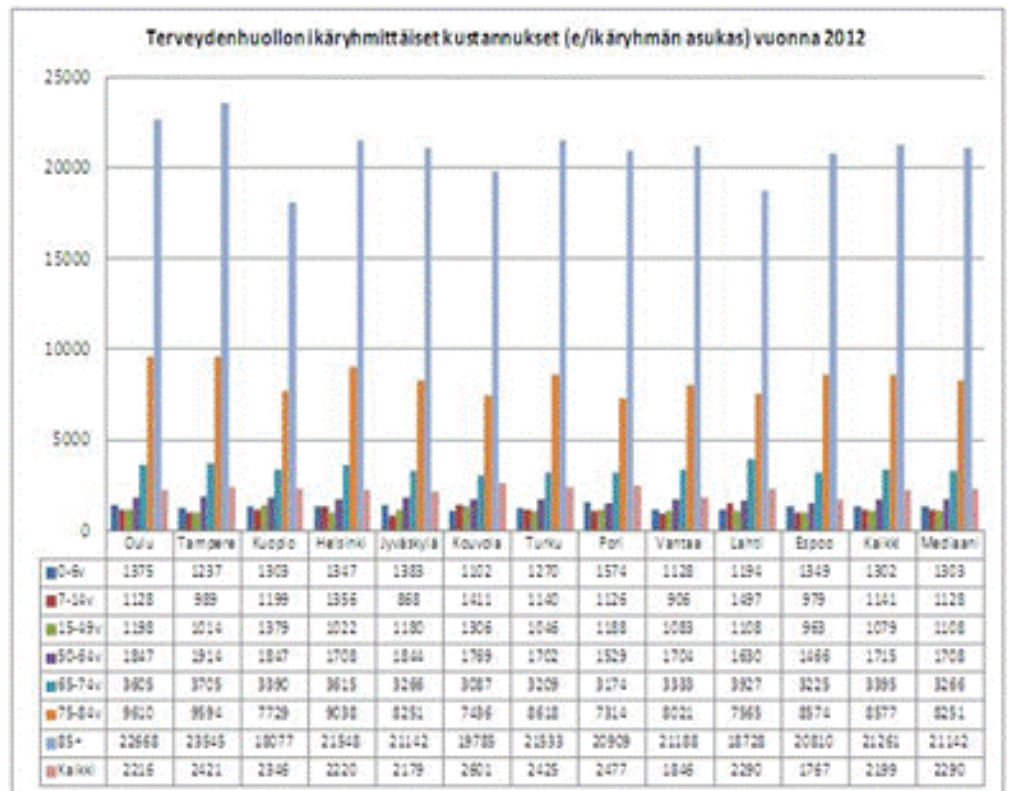

Vertailukaupunkien asukaskohtaiset kustannukset olivat keskimäärin 3 euroa (0,1 %) korkeammat kuin vuonna 2011. Helsinki

asukaskohtainen kustannus laski edellisestä vuodesta 16 euroa (-0,7 %). Suurimmat asukaskohtaisten kustannusten alenemat olivat Espoossa (-2 %), Turussa (-1,7 %) ja Vantaalla (-0,9 %). Suurimmat asukaskohtaiset kustannusten nousut tapahtuivat puolestaan Kouvolassa (5,8 %), Lahdessa (2,9 %) ja Tampereella (2,6 %). Myös Oulun kustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta 1,3 %.

Kuvio 4: Suurten kaupunkien ns. lisätyn terveydenhuollon ikäryhmittäinen kustannus vuonna 2012

Helsingin ns. lisätyn terveydenhuollon asukaskohtaiset kustannukset eivät yllä missään ikäryhmässä korkeimmiksi tarkasteltaessa eri ikäryhmien kustannuksia suhteessa ikäryhmän suuruuteen. Ikäryhmittäiset kustannukset alkavat selvästi kasvaa 65-vuoden jälkeen ja ovat suurimmat yli 85-vuotiaiden ikäryhmässä. Helsingin kaikkien ikäryhmien (ikävakioimaton) keskimääräinen kustannus oli 2 220 e/asukas, mikä on alle suurten kaupunkien mediaanikustannuksen. Iävakioimattomat asukaskohtaiset kustannukset ovat korkeimmat Kouvolassa, Porissa ja Turussa, joissa on myös suhteellisesti eniten yli 65-vuotta täyttäneitä sekä myös yli 85-vuotiaita.

Helsingin kustannukset

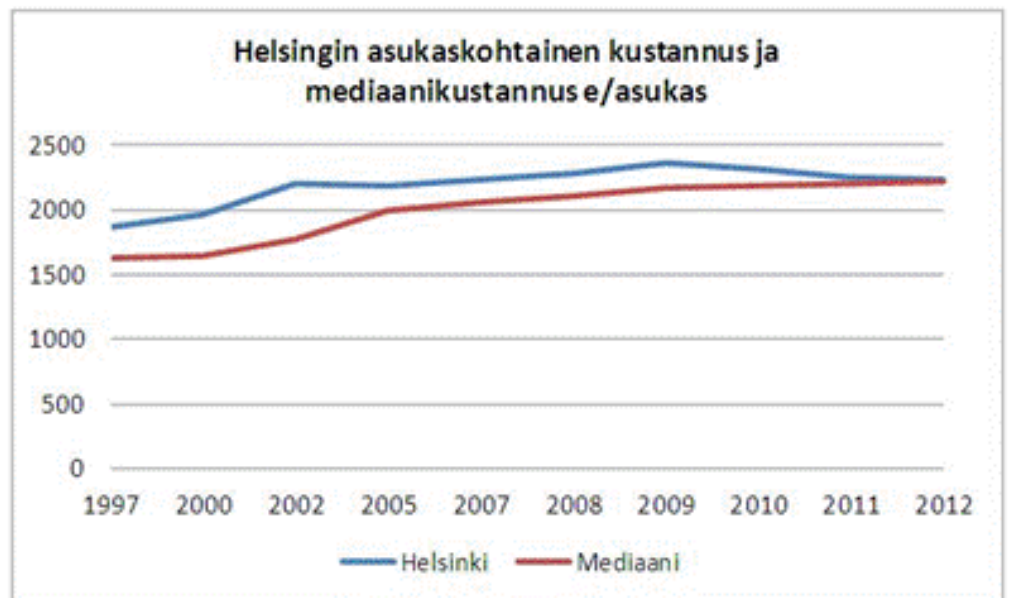

Helsingin ns. lisätyn terveydenhuollon kokonaiskustannukset olivat vuonna 2012 yhteensä 1,34 miljardia euroa. Kustannukset ovat samaa tasoa kuin vuoden 2011 deflatoidut kustannukset. Väestömäärän kasvulla (8584) on myös vaikutus asukaskohtaiseen kustannuksen muutokseen. Kustannukset eivät ole nousseet väestömäärän kasvua vastaavasti.

Vuonna 2010 Helsingin kustannukset ikäryhmässä 7–14-vuotiaat olivat vertailukaupunkien kalleimmat kun vielä vuonna 2008 Helsingin kustannukset olivat kalleimmat kaikissa muissa ikäryhmissä lukuun ottamatta 0–6-vuotiaita ja 15–49-vuotiaita. Vuonna 2012 missään ikäryhmässä Helsingin kustannukset eivät olleet enää vertailun korkeimmat.

Helsingin asukaskohtaiset ns. lisätyn terveydenhuollon kustannukset ovat strategian mukaisesti lähentyneet suurten kaupunkien mediaanikustannusta. Vuonna 2003 ero oli 24,3 %, vuonna 2011 se oli 2,2 % ja vuonna 2012 enää 1,1 %. Vuonna 2008 kustannusten ero vertailukuntien mediaaniin oli 90,3 milj. euroa. Vuonna 2012 ero oli kaventunut 15,6 milj. euroon.

Kuvio 5: Helsingin ja suurten kaupunkien mediaanikustannus e/as v. 1997-2012

Helsingin asukaskohtainen kustannus oli mediaanikustannusta korkeampi hammashuollossa, kotihoidossa, perusterveydenhuollon ympärivuorokautisessa hoidossa, somaattisessa avohoidossa ja psykiatrian laitoshoidossa.

Suurimpia eroja mediaanikustannuksiin oli kotihoidossa 17,6 milj. euroa, ympärivuorokautisessa hoidossa 39,2 milj. euroa. Avoterveydenhuollon kustannukset olivat 13,9 milj. euroa pienemmät kuin mediaanikustannukset. Samoin koko erikoissairaanhoito oli 33 milj. euroa alle mediaanikustannusten.

Taulukko 1: Helsingin ja suurten kaupunkien mediaanikustannukset toiminnoittain e/asukas v. 2012 ja Helsingin erot mediaaniin

	Helsinki	Mediaani	Mediaaniin suht erot, milj. e	ero %
Perusterveydenhuolto	1213	1086	76,7	11,7%
Avohoito	572	568	2,1	0,6%
Avoterveydenhuolto	283	306	-13,9	-7,5%
Hammashuolto	102	91	6,7	12,3%
Kotihoito	187	158	17,6	18,5%
Ympärivrk hoito	641	576	39,2	11,3%
Terveystoimi	234	214	12,5	9,7%
Sosiaalitotimi	407	398	5,4	2,3%
Erikoissairaanhoito	1025	1080	-33,0	-5,1%
Avohoito	498	465	20,1	7,1%
Somaattinen	373	373	0,0	0,0%
Psykiatrinen	125	123	1,2	1,7%
Laitoshoido	527	579	-31,0	-8,9%
Somaattinen	407	491	-50,6	-17,1%
Psykiatrinen	120	108	7,2	11,1%
Yhteensä	2238	2213	15,6	1,2%

Helsingin asukaskohtaisissa terveydenhuollon kustannuksissa huomiota kiinnittää erikoissairaanhoidon somaattisen laitoshoidon pienet kustannukset ja vastaavasti perusterveydenhuollon laitoshoidon (mukaan lukien sosiaalitoimen ympärivuorokautinen hoito) korkeat kustannukset. Helsingillä on poikkeuksena useimpiin suuriin kaupunkeihin omat Suomen suurimmat päivystykset ja niitä tukevat päivystyksen osastot.

Mikäli Helsingin oman somaattisen päivystyksen vuodeosastojen kustannukset siirretään perusterveydenhuollon ympärivuorokautisesta hoidosta somaattisen erikoissairaanhoidon laitoshoidon, muuttuu perusterveydenhuollon ympärivuorokautisen hoidon asukaskohtaisen

ikävakioidun kustannuksen eron mediaaniin 11,3 prosentista yhdeksi prosentiksi (1%).

Vastaavasti somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoidon 17,1 prosentin alle mediaanin ero pienenee viiden prosentin (5%) alitukseksi.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna ero mediaanikustannukseen on 65–84-vuotiaiden ikäryhmissä 41,8 miljoonaa euroa. 14–49-vuotiaiden kustannukset ovat 27,3 miljoonaa euroa alle mediaanikustannusten.

Suun terveydenhuollossa Helsingin asukaskohtaiset hammashuollon kustannukset ovat vanhemmissa ikäryhmissä (yli 65-vuotiaat) korkeat verrattuna muihin kaupunkeihin.

Kotihoidon asukaskohtaiset kustannukset ovat Helsingillä korkeimmat. Helsingin oman kotihoidon käyntihinta Kuusikkovertailussa (Kuuden suurimman kaupungin vanhusten sosiaali- ja terveyspalvelujen ja kustannusten vertailu 2012) on kuusikkokuntien keskitasoa (43,1 euroa). Kotihoidon kustannukset sisältävät Helsingissä kotihoidon lääkärikustannuksia 3,3 miljoonaa. Suurimmista kaupungeista Oululla ja Turulla on kotihoidon lääkärikustannukset kotihoidossa. Helsingin kotihoidon henkilöstöön kuuluu erityistyöntekijöitä, mm. seitsemän muistikoordinaattoria ja kaksi haavanhoitajaa, joiden kustannukset ovat kotihoidossa. Lisäksi vuoden aikana kotihoito osti kaupunginsairaaltalta fysioterapia- ja toimintaterapiapalveluja lähes 0,7 miljoonalla eurolla. Vaikka kustannukset on pyritty saamaan kaupunkien kesken vertailukelpoisiksi, saattaa henkilökuntarakenteessa oli erilaisuuksia. Kotihoidon asiakkaille jaettavien hoitotarvikkeiden kustannusten tulisi kaikilla sisältyä kotihoidon kustannuksiin, Helsingissä ko. summa oli 1,4 milj. euroa. Oman toiminnan käyntejä Helsingin kotihoidossa oli lähes 2,5 miljoonaa.

Taulukko 2: Helsingin ja suurten kaupunkien mediaanikustannukset ikäryhmittäin e/asukas

	Helsinki	Mediaani	Mediaanin suht erot milj. e
0-6 v	1347	1303	1,9
7-14 v	1356	1128	9,1
15-49 v	1022	1108	-27,3
50-64 v	1708	1708	0,0
65-74 v	3615	3266	19,0
75-84 v	9038	8251	22,8
85+	21548	21142	4,9
Kaikki	2220	2290	15,6

Kuusikkokuntien vertailua

Edellä esitetyssä vertailussa oli mukana 11 Suomen suurinta kaupunkia. Seuraavassa vertailupohjana ovat ns. kuusikkokaupungit, joihin Helsingin lisäksi luetaan Espoo, Vantaa, Tampere, Turku ja Oulu.

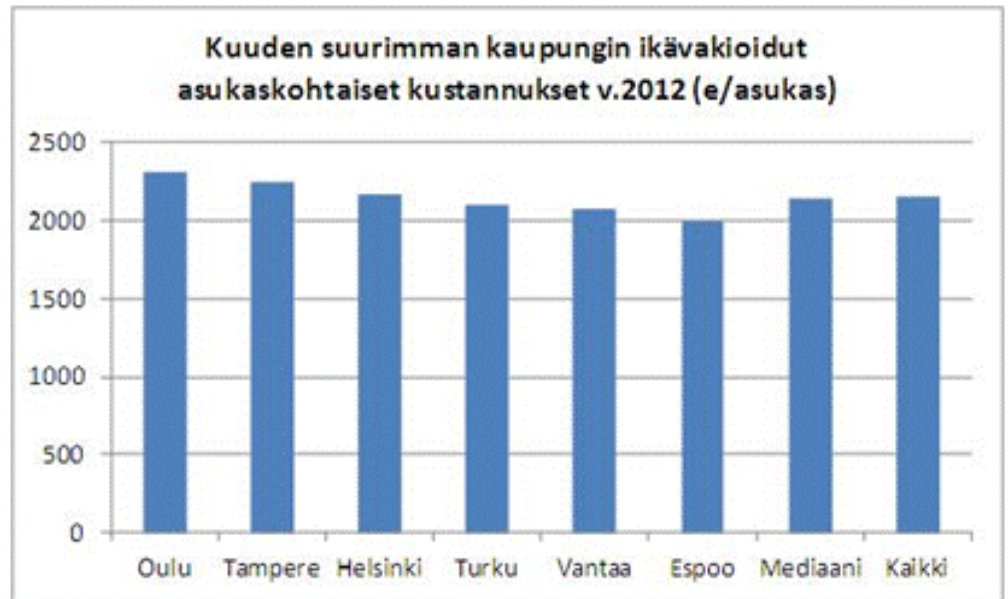
Vuonna 2000 Helsingin kustannukset poikkesivat kuuden suurimman kaupungin keskiarvosta 10,1 %. Vuonna 2012 ero oli 1,1 %. Vuonna 2000 Helsingin ikävakioitunut asukaskohtaiset kustannukset olivat kalleimmat kaikissa muissa toiminnoissa lukuun ottamatta hammashuoltoa, kotihoitoa, sosiaalitoimen ympärivuorokautista hoitoa ja somaattista laitoshoidoa.

Vuonna 2012 Helsingin asukaskohtaiset kustannukset olivat kalleimmat kotihoidossa ja psykiatrian laitoshoidossa.

Taulukko 3: Helsingin ikävakioitujen asukaskohtaisten kustannusten ero kuuden suurimman kaupungin keskiarvoon

	Ero keskiarvoon
2000	10,10 %
2004	6,03 %
2008	4,72 %
2011	1,39 %
2012	1,07 %

Kuvio 6: Kuuden suurimman kaupungin ikävakioitunut asukaskohtaiset kustannukset vuonna 2012.

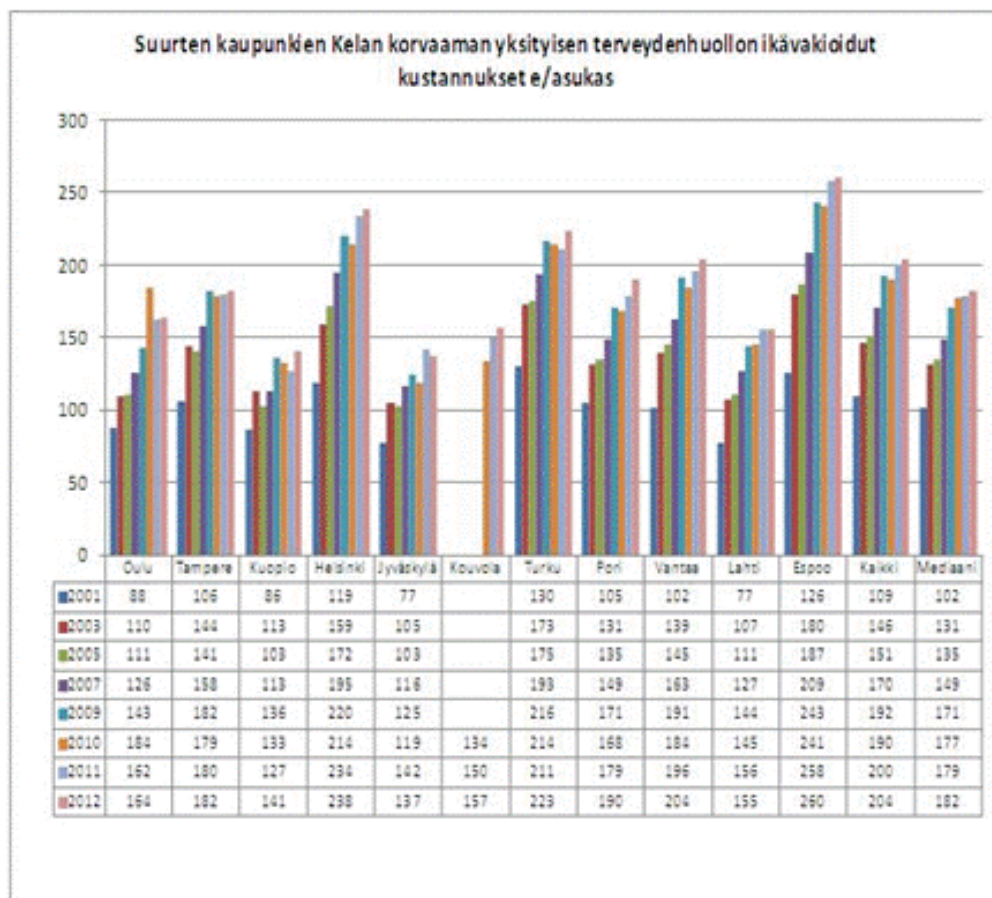

Yksityinen terveydenhuolto

Suomen Kuntaliitto on vertaillut myös yksityistä terveydenhuoltoa KELA:n tilastojen pohjalta. Mukaan on otettu kustannukset yksityisistä lääkäripalveluista sekä yleis- että erikoislääkärien osalta, hammaslääkäripalveluista sekä tutkimuksesta ja hoidosta. Tietoja ei ole saatavilla työterveyshuollosta, koska kustannuksia ei voida kohdentaa asiakkaan kotikunnan mukaan.

Yksityisen terveydenhuollon ikävakioidut asukaskohtaiset kustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta n. 2 %. Suurinta kasvu oli Kuopiossa, Turussa ja Porissa. Yksityisen terveydenhuollon asukaskohtainen kustannus laski Lahdessa ja Jyväskylässä. Helsingissä kasvu oli 1,7 %.

Kuvio 7: Suurten kaupunkien Kelan korvaaman yksityisen terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset e/asukas (KELA-tilastot)

Yksityisen terveydenhuollon asukaskohtaisissa kustannuksissa edellisen vuoden tapaan Helsingin kustannukset olivat vuonna 2012 Espoon jälkeen toiseksi korkeimmat. Alimmat kustannukset olivat Jyväskylässä, Kuopiossa ja Lahdessa.

Yhteenveto

Suomen Kuntaliiton vertailussa Helsingin ns. lisätyn terveydenhuollon kustannukset vuonna 2012 olivat yhteensä n. 1,3 miljardia euroa. Asukasta kohti laskettuna kustannus oli 2238 euroa. Helsingin asukaskohtaiset kustannukset alenivat edellisestä vuodesta 0,7 %. Toisena vuonna peräkkäin Helsingin kustannukset eivät enää olleet vertailukaupunkien kalleimmat. Helsingin terveystalautuksen yhtenä strategisena tavoitteena on ollut lähentyä asukaskohtaisissa kustannuksissa viiden seuraavaksi suurimman kaupungin keskiarvoa. Tämä tavoite on toteutunut.

Vertailun tuloksista luotettavimmat ovat kokonaiskustannuksista lasketut asukaskohtaiset kustannukset. Toimintojen sisällä kustannus- ja palvelurakenne poikkeavat vertailukaupungeissa toisistaan, jolloin toimintojen väliset kustannukset eivät kaikilta osin sellaisenaan ole

vertailukelpoisia. Kaikissa kunnissa merkittävin erä on henkilöstökustannukset. Niiden osuus Helsingissä on n. 63 %.

Esittelijä

virastopäällikkö
Matti Toivola

Lisätiedot

Outi Väistö, erityissuunnittelija, puhelin: 310 42336
outi.vaisto(a)hel.fi
Riitta Simoila, osastopäällikkö, puhelin: 310 42213
riitta.simoila(a)hel.fi

Liitteet

1 Suurten kaupunkien terveydenhuollon kustannukset vuonna 2012